مجله‌ی بررسی‌های آمار رسمی ایران
سال ۳۶، شماره‌ی ۱، بهار و تابستان ۱۴۰۴، صص ۲۵-۳۷ -؟؟؟

# نقش صنایع خلاق در افزایش ظرفیت روستا در اقتصاد ملی

عین ا... تاجیک[†,*]، محمد تمجیدی فرحبخش[‡] و کوروش احمدیان شالچی[⋆]

[†] پارک فناوری و نوآوری صنعت نفت

[‡] شرکت گاز استان گلستان

[⋆] شرکت افق پرنیان

**چکیده.** صنایع فرهنگی و نرم نتیجه ترکیب فناوری، فرهنگ و هنر ، دانش و اقتصاد هستند. صنایع خلاق یکی از مهم ترین زیرشاخه های آن می باشد. اقتصاد خلاق بر پایه صنایع خلاق شکل می گیرد. خانه های خلاق و نوآوری در مقیاس ملی و منطقه ای، زیرساختی برای ایجاد ارزش های اقتصادی و اجتماعی و حمایت از نوآفرینان با ایده های جدید وکسب و کارهای نوپا و محتوای اجتماعی، خلاق و فرهنگی در راستای تقویت اقتصاد خلاق تعریف شده و در اجرای اسناد بالا دستی توسط معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش بنیان ریاست جمهوری طرح ریزی و به اجرا درآمده است.این خانه ها به عنوان یکی از هسته های مهم کمک به تسهیل و تسریع ایده و طرح های خلاقانه نوآورانه و تیم های آن ها برای ایجاد کسب و کار و تجاری سازی محصولات می توانند از طریق نهاد سازی، شبکه سازی، تسهیلگری، مربیگری و حمایت از ایجاد و توسعه زیر ساخت‌های توسعه دهنده در افزایش ظرفیت اقتصاد خلاق روستا در اقتصاد ملی مؤثر باشند.در این مقاله ابتدا تعریف صنایع خلاق ، مدل های سیاستگذاری و تقویت آن در ایران ونقش این صنعت وخانه های خلاق و نوآوری در اقتصاد روستا بررسی و معرفی شده است. در ادامه جایگاه صنایع خلاق در ایران و برخی ازکشورهای جهان بویژه در آسیای شرقی و تجارب آن ها بررسی شده است.در پایان نیز با بررسی مشکلات توسعه این زیست بوم راهکارهای اجرایی برای حل آن ها و افزایش ظرفیت روستا در اقتصاد ملی پیشنهاد شده است.

---

* نویسنده‌ی عهده‌دار مکاتبات

دریافت: ۱۴۰۳/۲/۲۴، پذیرش: ۱۴۰۳/۱۰/۹.

[ Downloaded from ijoss.srtc.ac.ir on 2026-11-06 ]

**واژگان کلیدی:** صنایع خلاق، خانه خلاق و نوآوری،اقتصاد خلاق، اقتصاد ملی، توسعه روستایی.

## ۱- مقدمه

در اواخر قرن بیستم،واژه «صنایع خلاق[۱]» متأثر از سند نقشه صنایع خلاق (ریچارد کاوز) درانگلیس به تصویب رسید تا مسیر اصلی اقتصاد با این صنایع مورد بازنگری قرار گیرد. در اصل صنایع خلاق، هنرهای خلاقانه و نمایشی را با هدفی اقتصادی کنارهم قرار می دهند که شامل اشکال مختلف تبلیغات، معماری، بازار هنری و اشیاء قدیمی،صنایع دستی، طراحی، مُد فیلم،بازی ها، خدمات یا موزه ها و کتابخانه های مرتبط با میراث فرهنگی، اینترنت، نشر تلویزیون،رادیوو فیلم می شوند(تاوز،۲۰۲۰:۱۲۵). ریشه مفهوم صنایع خلاق به صنایع فرهنگی بازمی گردد،با انقلاب فناوری اطلاعات و ارتباطات، شکل های مختلفی به خود گرفته اند و با شبکه سازی اجتماعی به واسطه فیسبوک، مای اسپیس، لینکداین، توئیترو دیگر شبکه های اجتماعی خدمات مهمی را درفضای ارزشمند فضای وب داشته اند [۱۰]. بهره گیری از آن باهدف تولید یا بازتولید، ارتقاء، توزیع و یا تجاری سازی کالاها،خدمات و فعالیت های دارای ماهیت فرهنگی، هنری یا مبتنی بر میراث فرهنگی به واسطه شبکه های اجتماعی و با ابزار تبلیغات و طراحی گرافیک و دیگر ترفندهای رسانه ای می تواند نقش مهمی در تجاری سازی ایده هاو ویژند[۲]سازی و نیز اقتصادی عمل کردن جامعه هدف در قالب اشتغال، گردش مالی، رونق تولید و دیگر محورهای مرتبط با حوزه اقتصاد به حساب آید [۱۲]. صنایع فرهنگی و نرم نتیجه ترکیب فناوری فرهنگ و هنر ، دانش و اقتصاد هستند.صنایع خلاق یکی از مهم ترین زیرشاخه های آن می باشد. اقتصاد خلاق بر پایه صنایع خلاق شکل می گیرد. ضرورت فهم اقتصاد خلاق در قالب صنایع خلاق، مراجعه به صنایع فرهنگی و روند اقتصادی متفاوت آنها باصنایع سخت است [۵].

صنایع فرهنگی خلاق با تولید نیازهای جدید بسترساز خلق مصرف کنندگان جدید درجامعه بوده و جذب متخصصان نوآور و طبقات خلاق و مبتکر را باعث می شوند [۲].

در مناطق روستایی صنایع خلاق بخش مهمی از کسب و کار محسوب

می شوند و به عنوان مناطق اصلی رشد اقتصادی بشمار می روند، اگرچه اکثر تحقیقات در زمینه تولید خلاق بر بافت شهری صنایع خلاق متمرکز شده است (گیبسون، ۲۰۱۰،



[ Downloaded from ijoss.srtc.ac.ir on 2026-11-06 ]

سورنسن، ۲۰۰۹).

با بازگشت تحریم ها در سال ۲۰۱۷ ، ایران برای دسترسی، ارتباط و تجارت در بازارهای بین المللی با چالش ها و مشکلاتی مواجه شد. از سال ۱۳۹۷ سیاست ترویج و حمایت از کارآفرینی و نوآوری به ویژه در بخش های صنایع خلاق که مفهوم نسبتاً نوظهوری است و اخیرا در سیاست گذاری های اقتصادی و فرهنگی به آن توجه شده در دستور کار قرار گرفته است. در این شرایط صنایع خلاقی که به جای مواد اولیه وارداتی به دانش و مهارت داخلی متکی بودند به عنوان یک «صنعت ناجی» بالقوه ظرفیت ساز در اقتصاد ملی بکار گرفته شدند. در توسعه روستایی تقویت کیفیت زندگی به لحاظ درآمد و استانداردهای زندگی، مسکن، فرصت شغلی آموزش، سلامت و بهداشت، رفاه اجتماعی و حفظ محیط زیست همواره مورد توجه است.رویکرد توسعه پایدار در اساس به معنای سیاست های کلی و سنجیده ای است که برای نیل به هدف های توسعه تعریف و برگزیده می شود. لذا اهداف توسعه پایدار روستایی به طورکلی شامل افزایش درآمد، ارتقای سطح زندگی و تأمین رفاه برای روستاییان و در نهایت تبدیل اجتماع روستا به محیطی واجد قابلیت های زیست اجتماعی به معنای امروزی و نوین می باشد. بزرگان علم توسعه روستایی در بیان چارچوب مفهومی پروژه توسعه روستایی برمبنای اهداف توسعه انسانی تأکید می کنند که امروز و به خلاف باور اولیه نوسازی، منظور از توسعه «جامعه روستایی » تبدیل زندگی و جامعه روستایی به زندگی و جامعه شهری نیست، بلکه این نکته مورد نظر است که می‌توان راه دیگری هم برای زندگی بشر« شهری – صنعتی » مطرح کرد و پذیرفت که به جز راهبرد « جامعه شهری- صنعتی » گزینه ای در مقابل دارد که همانا زندگی در مناطق روستایی دارای امکانات مناسب است. براستی برای تقویت این راهبرد در روستاها چه باید کرد؟ چگونه باید از نوآوری برای توسعه روستائی کمک گرفت؟ چگونه باید از زیر ساخت های فناوری اطلاعات وارتباطات برای آموزش و توسعه کارآفرینی روستائی برای تولید محصولات خلاقانه استفاده کرده و زمینه اشتغالزائی جوانان روستا را فراهم ساخت؟ تجربه های موفق کشورهای دنیا در بکارگیری صنایع خلاق چگونه است؟به چه روش‌هایی می توان از مسیر نوآوری و خلاقیت نقش و ظرفیت اقتصاد روستا را در اقتصاد ملی افزایش داد؟این مقاله بدنبال پاسخ به این سئوالات مهم و اساسی ، بررسی ابعاد مختلف و ارائه پیشنهاد برای آن می باشد.



[ Downloaded from ijoss.srtc.ac.ir on 2026-11-06 ]

## ۲- صنایع خلاق، خانه‌های خلاق و نوآوری و تعاریف آن

«صنایع خلاق» این گونه تعریف شده است: صنایعی که بر اساس خلاقیت و نوآوری اقدام به تولید محصولاتی می کنند که ظرفیت تولید ثروت و کسب درآمد را دارند [۶]. برخی از محققان «صنایع خلاق» را معادل «صنایع فرهنگی» در نظر گرفته اند. با تأمل در این اصطلاحات می توان به این نتیجه رسید که صنایع خلاق از حیث تعریف با صنایع فرهنگی متفاوت است. زیرا در اصطلاح صنایع خلاق واژه خلاق وجود دارد که باعث تمایزش با اصطلاح صنایع فرهنگی می شود. خانه های خلاق و نوآوری در مقیاس ملی و منطقه ای،زیر ساختی برای ایجاد ارزش های اقتصادی و اجتماعی و حمایت از نوآفرینان با ایده های جدید وکسب و کارهای نوپا و محتوای اجتماعی، خلاق و فرهنگی در راستای تقویت اقتصاد خلاق تعریف شده و در اجرای اسناد بالا دستی توسط معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش بنیان ریاست جمهوری طرح ریزی و به اجرا درآمده است. ستاد توسعه فناوری نرم و فرهنگی معاونت علمی در کنار مجموعه‌ها و نهادهای مختلف فعال در حوزه صنایع فرهنگی قرار گرفته است تا با برنامه ریزی و ایجاد هم آوایی و هماهنگی میان آنان به عنوان یک نهاد میانجی و واسط، وظیفه ایجاد زیر ساخت تحقق اهداف مهم و کلیدی را داشته باشد [۳]. مهم ترین فعالیتی که خانه های خلاق ارائه می دهند با شکل دهی به انجمن ها و جوامع و وصل کردن آنها به یکدیگر و تعامل آنها در قالب رویدادها برنامه ها و شبکه های مختلف می باشد که این موضوع بیانگر ماهیت خانه های خلاق بر مبنای مشارکت است. آنها به عنوان مکان هایی برای گردهم آمدن و ایجاد و پیاده سازی ایده ها دیده می شوند [۹] . شرکت ها و استارت آپ های فعال در حوزه دیجیتال، اسباب بازی، مد و لباس، فیلم، عکاسی، گیم، رسانه های دیداری و شنیداری میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، طراحی و معماری و گیاهان دارویی در زمره شرکت‌های خلاق قرار می گیرند. نیاز امروز روستاهای ایران، آموزش عملی و حل مساله برای توسعه طرح شرکت های نوپای خلاق و راه اندازی کسب و کار آنها است.



[ Downloaded from ijoss.srtc.ac.ir on 2026-11-06 ]

## ۳- مدل های سیاستگذاری برای صنایع خلاق

در ایران برای تقویت و ارتقای نوآوری و کارآفرینی در صنایع خلاق مدل هایی به شرح زیر تعریف شده که این مدل ها به مدل های دانشگاهی شهرت یافته و رویکردهای مختلفی را در مواجه با صنایع خلاق پیشنهاد می کنند [۱].

### ۳-۱- مدل رفاه

این مدل کالاهای خلاق را به دلیل ناتوانی در ایجاد درآمد کافی در بازار به عنوان «کالاهای شایسته» مستحق دریافت یارانه می داند. این مدل استدلال می کند که صنایع خلاق برای رسیدن به درآمدزایی باید حمایت شوند.

### ۳-۲- مدل رقابتی

در این مدل با صنایع خلاق مانند سایر صنایع رفتار می شود و سیاست ایجاد و توانایی رقابت، جایگزین یارانه‌ها می شود.

### ۳-۳- مدل رشد

مدل رشد، هدف سرمایه گذاری در صنایع خلاق را افزایش رشد اقتصادی و شغلی می‌داند.

### ۳-۴- مدل نوآوری

این مدل صنایع خلاق را قادر می سازد تا فرصت‌های دیجیتالی نوظهور را دنبال کنند و نوآوری و کارآفرینی ایجاد کنند.

## ۴- سیاست های تقویت صنایع خلاق در ایران

در شک مهمترین سیاست هایی که در سالهای اخیر برای تقویت صنایع خلاق تصویب و در نقاط مختلف کشور، بویژه در مناطق روستایی ایران اجرایی شده اند عبارتند از: [۱].



[ Downloaded from ijoss.srtc.ac.ir on 2026-11-06 ]

## ۴-۱- تقویت کارآفرینی با اعطای وام

این سیاست شامل تصویب و پرداخت وامهایی با بهره پایین توسط دولت برای تشویق فعالیت های کارآفرینی و استارتاپ ها در صنایع خلاق است. این وامها از طریق وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و با هدف ترویج اشتغال و سرمایه گذاریهای جدید تصویب شده اند. با این حال، علیرغم شرایط مناسب این وامها، تاکنون تعداد کمی از مردم برای دریافت این وام اقدام کرده اند. بررسی ها نشان می دهد که موانع اداری وفرآیندهای طولانی و پیچیده درخواست و دریافت مهمترین دلیل این امر بوده اند. این امر موجب شده تا تأثیر این سیاست حمایتی در تقویت صنایع خلاق محدود شود. در مجموع با این که هدف از این سیاست مثبت بوده اما اجرای آن مؤثر نبوده است.

## ۴-۲- مداخلات نهادی برای تقویت و توسعه کارآفرینی خلاق

بهبود ارتباط دولت با کارآفرینان به وسیله افزودن واسطه های جدید سیاست بعدی ایران است. هدف این سیاست کاهش موانع ارتباطی بین دولت و کارآفرینان بالقوه در صنایع خلاق است. این سیاست شامل پیشنهاد معرفی واسطه ها و عوامل جدید در سطح محلی و شهری است. هدف این سیاست این است که محیط سازمانی را برای استارتاپ های خلاق مساعدتر کند، اما تأثیر آن به اجرای موفقیت آمیزش وابسته است. با توجه به این که شواهدی از اجرای این سیاست در ایران پیدا نشده و در حد یک پیشنهاد باقی مانده، ارزیابی چالش ها و نتایج آن امکانپذیر نیست.

## ۴-۳- بهبود حقوق مالکیت معنوی کسب وکارهای خلاق

مالکیت معنوی برای کسب درآمد از نوآوریهای خلاق اهمیت زیادی دارد. بر همین اساس تمرکز بر تقویت حمایت از مالکیت معنوی[۳] کسب وکارهای صنایع خلاق، سیاست دیگری است که در چند ساله اخیر مورد توجه ایران قرار گرفته است . با این که ایران هنوز به کنوانسیون های بزرگ بین المللی حمایت از مالکیت معنوی مانند کنوانسیون برن نپیوسته است ، اما دولت با اصلاحاتی در قوانین داخلی سعی در پوشش حقوق مالکیت معنوی کرده است. با این حال، عدم اطمینان در مورد تفسیر و اجرای قانون نگرانی هایی ر ا در میان کارآفرینان صنایع خلاق برای تجاری سازی ایمن کسب وکارهایشان به وجود آورده



[ Downloaded from ijoss.srtc.ac.ir on 2026-11-06 ]

است. همچنین حفاظت از مالکیت معنوی تا حد زیادی به اینترنت و زیرساخت های دیجیتال کارآمد بستگی دارد،فیلتر اینترنت داخلی به اضافه موانع خارجی ناشی از تحریم ها، مهمترین چالشهای حفاظت از مالکیت معنوی صنایع خلاق در ایران هستند.به طور کلی این سیاست ها نشان دهنده گام های مثبت اولیه ای هستند که البته پیشرفت آنها کُند بوده است.پیش بینی می شود این سیاست ها در آینده با مدل نوآوری سیاستگذاری صنایع خلاق همسو شوند، زیرا صرف یارانه برای اشتغال بیشتر لزوما یک اکوسیستم خلاق، سالم و پایدار ایجاد نمی کند. همانطور که اشاره شد،سیاست های حمایتی تنها گام اول هستند و تبدیل صنایع خلاق به محرک های رشد و نوآوری مستلزم اجرای مؤثر و رفع موانع است. با توجه به یافته ها حذف موانع داخلی و بین المللی برای دسترسی به اینترنت و زیرساخت های کارآمد مهم است و باید مورد توجه سیاستگذاران بخش روستایی قرار بگیرد.

## ۵- خدمات معاونت علمی برای ایجاد و توسعه خانه های خلاق و نوآوری

سرفصل های حمایتی معاونت علمی برای ایجاد و توسعه خانه های خلاق و نوآوری با توجه به اولویت ها و منابع در حال حاضر شامل موارد زیر است، (لیکن بر اساس منابع، برنامه ها و بازخوردها و پیشنهادات ممکن این سرفصل ها و شیوه های حمایتی تغییر یا به روزرسانی شود):

### ۵-۱- حمایت از تناسب سازی محل خانه خلاق و نوآوری

### ۵-۲- حمایت از تجهیز خانه های خلاق و نوآوری

### ۵-۳- خدمات مشاوره و راه اندازی خانه های خلاق نوآوری

### ۵-۴- حمایت از تامین سرمایه بذری برای تیم های مستقر در خانه های خلاق و نوآوری



[ Downloaded from ijoss.srtc.ac.ir on 2026-11-06 ]

## ۵-۵- پذیرش خانه های خلاق و نوآوری به عنوان مبادی دارای صلاحیت شناسایی و معرفی

## ۶- صنایع خلاق در ایران و جهان

در چارچوب سیاستها و اهداف معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، ستاد فناوریهای نرم و توسعه صنایع خلاق و برنامه توسعه زیست بوم شرکت های خلاق مبنی بر کمک به توسعه اقتصاد خلاق از طریق حمایت از شکل گیری و توسعه طرح و کسب و کارهای مبتنی بر خلاقیت نوآوری و فناوری یکی از برنامه های اجرایی، حمایت از ایجاد و توسعه زیرساخت های توسعه دهنده صنایع خلاق در ایران می باشد. در چند سال اخیر صنایع خلاق در ایران رشد خوبی داشته است؛ شرکت های خلاق روستایی در دوحوزه گردشگری و صنایع دستی رشد بیشتری نسبت به سایر حوزه دارند [۳]. تولیدات این شرکت ها از طریق ایجاد فروشگاه در سکوهای اینترنتی صاحب نشان مانند «باسلام» و «دیجی کالا» و... توسط صاحبان محصولات به مشتریان عرضه می شود.در مکاتبه با مدیران «باسلام» برای دریافت اطلاعات درباره تعداد صنایع خلاق روستایی فعال در این سکو و حجم مروادت مالی آن ها و بهره گیری ازآن در این مقاله، بدلیل محرمانه بودن اطلاعات، همکاری لازم صورت نگرفت. در جهان نیز برخی از دولت ها بویژه در آسیای شرقی در حال حاضر به دنبال بهره بردن از صنایع خلاق به منظور تحریک رشد اقتصادهای محلی خود هستند.از بین این کشورها سنگاپور بیش از همه به این سمت گرایش دارد. تخمین ها برای صنایع فرهنگی سنگاپور نشان می دهد که خروجی رسانه های خبری بین۱/۶۶ تا ۱/۷۶ برابر بیشتر از صنعت طراحی است که در حال حاضر مورد توجه اغلب صنایع تولیدی این کشور است [۱۳]. بسیاری از صنایع خلاق در چین به دلیل سرمایه گذاری هم زمان بخش های دولتی و خصوصی با رشد سریعی مواجه شدند. صنایع بازی های آنلاین و تلویزیون دو صنعت خلاقی هستند که در چین بسیار سریع رشد کردند. همچنین صنعت طراحی نیز برای آینده چین بسیار اهمیت دارد. به عنوان مثال صنایع اسباب بازی که جزئی از صنایع خلاق آمریکا و اروپا است در چین فقط یک صنعت تولیدی است. در حال حاضر بیش از ۸۰۰۰ تولیدکننده اسباب بازی در چین فعال هستند [۱۴] . با نگاهی به تعداد افراد استخدام شده در صنایع خلاق و سهم آنها از مجموع



[ Downloaded from ijoss.srtc.ac.ir on 2026-11-06 ]

استخدام شدگان تمامی صنایع، به اهمیت این صنعت مغفول مانده در نگاه سیاست گذاران کلان کشور پی می بریم.صنایع خلاق در حال رشد، برای اقتصادها و ملت های صنعتی شده و فراصنعتی شده بسیار اهمیت دارند. تولید سبک زندگی، تجربه های فرهنگی، میراث تاریخی و تصاویر، معانی و احساساتی در حال جایگزین شدن به جایگاه اهداف جامعه مصرف کننده هستند. صنایع خلاق براساس پیوند بین هنر و تجارت به وجود آمد ه اند. از سال ۱۹۹۶ و علیرغم وجود رکود در اقتصاد ژاپن، صنایع خلاق به رشد خود ادامه می دهند [۷]. کشور اندونزی در صنایع خلاق جهانی جایگاه بالایی دارد. در پاییز ۲۰۱۹ با رهبری چندجانبه و فراگیر این کشور،مجمع عمومی سازمان ملل متحد درقطعنامه پایانی، سال ۲۰۲۱ را به عنوان سال بین المللی « اقتصاد خلاق برای توسعه پایدار» نام نهاد. درسال ۲۰۲۰ براساس نتایج پژوهش ملی که با عنوان «بررسی توسعه صنایع خلاق در اندونزی» با هدف شناسایی نقاط قوت نسبی زیربخش صنعت خلاق و تجزیه و تحلیل عوامل تعیین‌کننده بر تولید ناخالص داخلی بخش صنعت خلاق این کشور که از جمعیت فعال روستایی در این حوزه برخوردار است، انجام شد؛ زیربخش صنایع دستی، مد و آشپزی نسبت به سایر زیربخش‌ها مزیت نسبی دارد و زیربخش‌های صنعتی مانند عکاسی، انتشارات، معماری، تبلیغات، طراحی داخلی و هنرهای زیبا به حمایت دولت نیاز دارند تا بتوانند با سایر زیربخش‌ها به تولید ناخالص داخلی صنایع خلاق کمک کنند [۸] .

## ۷- نتیجه گیری و پیشنهاد

اقتصاد حوزه روستایی به دلایل متعدد، در اقتصاد ملی دارای جایگاه کلیدی و با اهمیتی است. علاوه بر این که بخش مهمی از جمعیت کشور در مناطق روستایی زندگی می‌کنندو بخش بزرگی از ارزش افزوده و بالطبع میزان اشتغال نیز در این مناطق ایجاد می شود. اگر چه از نظر ماهیت و روش می توان اقتصاد و کسب و کار حوزه روستایی را از بخش شهری متمایز دانست، اما به صورت آماری و پایه ای در گذشته چندان کار مناسب در این بخش صورت نگرفته است و تنها پژوهشکده آمار از سال‌ها قبل با همکاری معاونت توسعه روستایی و مناطق محروم ریاست جمهوری به‌منظور محاسبه سهم و نقش اقتصاد روستا در اقتصاد ملی اقدام به اندازه‌گیری مجموع ارزش افزوده ایجاد شده در حوزه روستا



[ Downloaded from ijoss.srtc.ac.ir on 2026-11-06 ]

و زیربخش‌های متنوع اقتصادی و مقایسه آن با اقتصاد ملی نموده است که نتایج آن از طریق درگاه این پژوهشکده در دسترس عموم قرار داده شده است. امروزه کشورهایی که به اهمیت استراتژیک صنایع خلاق پی برده واقدامات متناسبی را در این خصوص به انجام رسانده اند، از نظر اقتصادی و همچنین نفوذ فرهنگی در سطح بین المللی موقعیت ممتازی دارند. به عکس، کشورهایی که به دلایل مختلف اعم از ایدئولوژیک، سیاسی اهداف اقتصادی کوتاه مدت یا حتی ماهیت فرهنگی، از صنایع خلاق خود حمایت نکرده اند امروز گرفتار هجوم محصولات و محتواهای فرهنگی بیگانه شده اند و در معرض همه گونه پیامدهای جدی آن همچون به خطر افتادن هویت فرهنگی و پرداخت هزینه های سنگین بابت حق تکثیر (کپی رایت) یا و بدین سبب چه از لحاظ اقتصادی و چه از لحاظ فرهنگی در معرض خطر انزوا قرار دارند فشار برای ایجاد مانع در برابر واردات فرهنگی قرار گرفته اند.مطالعات نشان می‌دهد که اگرچه صنایع خلاق روستایی کمک های اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی قابل توجهی به جوامع و اقتصادهای روستایی دارند. اما با این حال، تا حد زیادی تحت الشعاع این تصور هستند که بخش‌های خلاق روستایی بسیار کوچک هستند و صرفاً زیرمجموعه‌ای از شهر هستند. از این رو، سیاست فرهنگی به سمت شهرها منحرف می شود ودر سیاست گزاری صنعتی به اندازه کافی پتانسیل بخش های خلاق روستایی را در نظر نمی گیرند،لذا به درستی، گزارش‌های ارگان‌های حمایتی مانند انجمن فرهنگی روستایی نشان می‌دهند که سهم صنایع خلاق روستایی به‌طور قابل‌توجهی نادیده گرفته شده است [۱۱] .

با توجه به بررسی‌های انجام شده درباره موضوع مورد مطالعه و نتایج آن می توان برای بهبود نقش صنایع خلاق در افزایش ظرفیت روستا در اقتصاد ملی پیشنهادهای زیر را ارائه داد:

۱- ایجاد وگسترش خانه‌های خلاق و نوآوری روستایی و حمایت از آن از طریق طراحی و اجرای برنامه‌های ملی مانند برنامه ملی آباد ایران که با هدف توانمندی‌های زیست بوم نوآوری وفناوری برای آبادانی مناطق کم برخوردار شکل گرفته است.

۲- سازماندهی فعالان زیست بوم صنایع خلاق روستایی و ایجاد شبکه‌ها و سامانه‌های منتورینگ، مشاوره، آموزش، ساخت و تولید و آزمون و طراحی و تحلیل زنجیره ارزش



[ Downloaded from ijoss.srtc.ac.ir on 2026-11-06 ]

۳- شناخت سازو کارها و ساختارهای بخش‌های مختلف تشکیل دهنده اقتصاد ملی بویژه شناخت ماهیت و نقش صنایع خلاق در ساختار اقتصاد روستا و تقویت و حمایت از آن در معاونت توسعه روستایی و مناطق محروم و معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری
۴- محاسبه و انتشار گزارش سهم اقتصاد خلاق ایران به صورت جداگانه (بویژه بخش اقتصاد خلاق روستایی به عنوان بخش مهمی از اقتصاد ملی) در GDP کشور توسط پژوهشکده آمار
۵- حمایت از سیاست بازگشت به روستا برای جوانان روستایی صاحب کسب و کار های بزرگ در شهرها و ایجاد انگیزه و سیاست های تشویقی مانند معافیت های مالیاتی و بیمه ای برای آن
۶- تقویت زیر ساخت فناوری اطلاعات و ارتباطات و ایجاد زمینه برای حضور شرکت های بزرگ فناور و نوآور ارائه دهنده خدمات سکویی اینترنتی جهت حمایت از رشد صنایع خلاق روستایی و توسعه کسب و کار در روستاها در راستای مسئولیت پذیری شرکتی
۷- ایجاد بستر تعاملی برای معرفی و آشنایی سرمایه گذاران با حوزه صنایع خلاق روستایی
۸- به هم‌رسانی صنعت، دانشگاه و شرکت های خلاق روستایی وحمایت از توسعه بازار روستا.

## توضیحات

1. Creative Industeries
2. Brand
3. Intellectual Property

## مرجع‌ها

[۱] اندیشکده حکمروایی فرهنگ و صنایع خلاق دانشگاه شریف (۱۴۰۲). سیاست هایی ایران برای تقویت کارآفرینی در صنایع خلاق.



[ Downloaded from ijoss.srtc.ac.ir on 2026-11-06 ]

[۲] سپهرنیا، رزیتا؛ دالور، علی؛ صالحی امیری، سیدرضا (۱۳۹۱). بررسی جایگاه صنایع فرهنگی خالق و رابطه آن با ارتقای سرمایه فرهنگی در ایران. فصلنامه ابتکار و خالقیت در علوم انسانی، شماره ۱، صص ۱۳۹-۱۶۲.

[۳] معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری (۱۴۰۲). خانه های خلاق و نوآوری ایران، دانش بنیان فناور.

[۴] هلالی، علی (۱۳۹۷). گزارش کارگاه آموزشی « مدلهای نوآورانه توسعه جامعه روستایی » اندونزی- یوگیآکارتا. سازمان ملی بهره وری ایران.

[۵] یاقوتی، سپیده؛ موسوی لر، اشرف السادات؛ فربود، فریناز (۱۳۹۸). استراتژی توسعه اقتصاد فرهنگی صنعت مد در ایران. نشریه علمی باغ نظر،شماره۷۴، صص ۱۶-۶۳.

[٦] یداللهی، جواد (۱۳۹۶). صنایع فرهنگی و گسترش گفتمان انقلاب اسلامی. دوفصلنامه فرهنگ و ارتباطات، سال اول، شماره ۲، صص.۱۰۷، یداللهی به نقل از کیقبادی.

[7] Bo eki Shinko kai, N. (2005). *"Cool" Japan's Economy WarmsUp*, Economic Research Department Japan External Trade rganization (JETRO).

[8] Burhanudin, M., Rindayati, W., and Anggraeni, L. (2020). Analysis of Creative Industries Development in Indonesia, *International Journal of Sciences: Basic and Applied Research (IJSBAR)*, **49**(1), 195-205.

[9] Evers, H., Nordin, R., and Nienkemper, P. (2016). *The Creative Hubs Report.*

[10] Henten, A., and Tadayoni, R. (2020). Digitalization.In Handbook of Cultural Economics, Third Edition. Edward Elgar Publishing.commerce purchase intention. *Eur. J. Econ. Bus. Stud.*, **10**, 279-289

[11] National Innovation Centre for Rural Enterprise (NICRE) (2021). *Rural creative industries – an untapped potential for UK.*

[12] UNESCO (2013). *Creative economy report: widening local development pathways.* Available from http://www.unesco.org /new/en/culture/themes/creativity /creative-economy-report -2013



[ Downloaded from ijoss.srtc.ac.ir on 2026-11-06 ]

[13] Yusuf, S., and Nabeshima, K. (2005). Creative industries in east Asia. *Cities*, **22**(2), 109-122.

[14] Zhang, J., & Kloudova, J. (2011). Factors Which Influence the Growth of Creative Industries: Cross-section Analysis in China. *Creative and Knowledge Society*, **1**(1), 5-19.

**عین ا... تاجیک**
فوق لیسانس مهندسی صنایع و مسئول خدمات تخصصی پارک فناوری و نوآوری صنعت نفت
استان گلستان، گرگان، پارک فناوری و نوآوری صنعت نفت.
رایانشانی: tajike@gmail.com

**محمد تمجیدی فرحبخش**
دکترای مدیریت کارآفرینی و رئیس امور پژوهش شرکت گاز استان گلستان
استان گلستان، گرگان، میدان بسیج، شرکت گاز استان گلستان.
رایانشانی: mohammad.tamjidi@gmail.com

**کوروش احمدیان شالچی**
لیسانس روان‌شناسی و مدیر عامل شرکت افق پرنیان
گرگان، خیابان سرخواجه، مجتمع آفتاب، طبقه ۴، واحد ۵۹۵.
رایانشانی: koroush.ahmadian@gmail.com



[ Downloaded from ijoss.srtc.ac.ir on 2026-11-06 ]